

Rzeszów wielu kultur (część 1)

autor: RzeszowskaMapaKultury

Przez blisko siedem wieków historii miasta żyli i spotykali się w nimi ludzie różnych kultur - Polacy, Żydzi, Niemcy i Rusini. Czy tak jest też dzisiaj, jak przedstawiciele różnych nacji wpłynęli na obraz dawnej i współczesnej stolicy Podkarpacia, możesz przekonać się sam. Jako pierwszy pozwoli Ci na to 1. część szlaku Rzeszów wielu kultur.

W murach galicyjskiej Jerozolimy

W przedziale pociągu, który wyjechał z lwowskiego dworca w kierunku Krakowa siedzą dwaj Żydzi i rozmawiają o interesach. Jeden zamożny, bogato odziany, drugi - drobny sklepikarz, który pyta: szanowny pan dokąd się udaje? Jadę - odpowiada pytany - do Baden, później do Baden-Baden, a na koniec do Wiesbaden. A pan szanowny dokąd? Ja? Ja jadę do Rejsze, potem do Rejsze-Rejsze, a na końcu do Wiesrejsze.

Choć dla młodego człowieka (i nie tylko) Rzeszów wydaje się mało ciekawym, monotonnym i bezbarwnym kulturowo miejscem, to sekrety skrywane w licznych zaułkach Starego Miasta świadczą o jego bogatej historii. Dziś w mieście Żydów praktycznie nie ma. Pojawiają się sporadycznie przy okazji świąt pamięci, jako turyści, czy pielgrzymi, odwiedzający grób cadyka Elimelecha w pobliskim Leżajsku. Ale kiedyś polski Rzeszów, a w jidysz Rajsze, nazywany był Mojżeszowem, lub Galicyjską Jerozolimą. Co stało się z pamiątkami po rzeszowskich Żydach?

A. Dom Esterki, którego nie było

Na rzeszowskim Rynku baczne oko każdego obserwatora wychwyci pewną charakterystyczną kamienicę, znajdującą się na skraju wschodniej pierzei placu. Okazały budynek jest jednym z najstarszych domów znajdujących się w okolicy, ale dlaczego nazywa się go Domem słynnej Żydówki - Esterki?

B. O pierwszym rzeszowskim Nowym Mieście

Obecnie jest to ściśle centrum miasta. Historycznie, miejsce to nosiło różne nazwy, ale nas najbardziej interesuje ta najwcześniejsza - Nowe Miasto, lub precyzyjniej Rynek Nowego Miasta. Obecnie większości rzeszowian, ta nazwa kojarzy się z osiedlem z wielkiej płyty, pełnym kolorowych bloków, wybudowanych w latach 70. i 80. po drugiej stronie rzeki. Mało kto wie o istnieniu drugiego rzeszowskiego rynku, który jeszcze przed II wojną pełnił funkcje głównego centrum handlowego miasta.

C. Żydowski akropol

Żydowski akropol - tak nazwał dzielnicę żydowską z dwiema synagogami, Franciszek Kotula, długoletni dyrektor Muzeum Okręgowego w Rzeszowie i znawca historii miasta. tą nazwę na myśl przywiodły mu liczne budynki ścieśnione na niewielkiej przestrzeni pomiędzy współczesnymi Placem Wolności i ulicą Mickiewicza, które wydawały być się niczym ateńskie wzgórze świątynne. A jak akropol wygląda obecnie?

D. Kirkut nieistniejący

Po Placu Ofiar Getta w Rzeszowie lubiła przechadzać się historia - tak napisał w jednym ze swoich

wpisów w regiopedii Arkadiusz Bednarczyk. Jak się wydaje rzeczywiście historia miejsca tego nie omijała. Począwszy od XV w. aż po czasy najnowsze obecny Plac Ofiar Getta w Rzeszowie był areną istnie ciekawych wydarzeń.

E. Śladami chasydyzmu i wielkiego handlu

Od mistycyzmu i postępu - chasydów, haskale, po skrajną ortodoksję. Społeczeństwo żydowskie dawniej jak i dziś było silnie rozwarstwione, zarówno religijnie, jak i majątkowo. W Rzeszowie można było spotkać przedstawicieli wszystkich stronnictw i profesji.

F. Na skwerze Cichociemnych

Idąc dalej, przecinając ulicę Mickiewicza wychodzimy na duży malowniczy skwer. Znajdująca się na niewielkim wzniesieniu przestrzeń łączy w sobie zarówno historię, jak i przeszłość miasta. Dawniej znajdował się tu dwór wójtowski, wieża obserwacyjno-artyleryjska, w końcu kamienice przy placu Pod Dwoma Pompami. W wyniku działań wojennych zostały one zniszczone.

G. Ulica Króla Kazimierza i sprawy handlowe

Znajdująca się tuż przy Rynku uliczka zachęca do spacerów. Niewielkie sklepiki, popularne knajpki i pub są zdecydowanie bardziej kameralne od tych, znajdujących się w centrum Starego miasta. Nie każdy jednak wie, że to miejsce ma swoją bogatą historię. Większość kamieniczek należał bowiem do rzeszowskich Żydów, podobnie jak większość sklepików przy niej zlokalizowanych.

H. Ratusz i wielka polityka

Ratusz to najbardziej reprezentacyjny budynek na rzeszowskim Rynku. To tutaj obradują miejscy rajcy, tu także siedzibę ma Prezydent Miasta. W lecie nie trudno natknąć się na pary młode, które opuszczają budynek, tuż po wypowiedzeniu sakramentalnego tak Ratusz nie tylko dziś jest areną politycznych zmagania. Jest nią od niemal 500 lat! A jak się do tego miała społeczność żydzi wpłynęli w jakiś sposób na rzeszowską politykę?

I. Getto w Rzeszowie

Historia rzeszowskiego getta jest tragiczna, podobnie jak innych miejsc tego typu, rozsianych po całej Polsce.

J. Tam gdzie wszystko się zaczęło

Na zakończenie zerwijmy trochę z historią! Spójrzmy na dzisiejszy Rzeszów, jak wygląda obecnie?